

H.-J. Bartmuss: Die Geburt des ersten deutschen Staates.
Schriftenreihe des
Instituts für deutsche Geschichte an der Martin-Luther-
Universität Halle-
Wittenberg, hrsg. v. L. Stern, Bd. 2. Berlin, VEB Deutsche
Verlag der
Wissenschaften, 1966. 294 s. 46 MDN.

Historisk Tidsskrift, Bind 12. række, 3 (1968)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/hto/hto_12rk_0003-PDF/hto_12rk_0003_80620.pdf

Link til webside:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=80620>

pdf genereret den : 28/5-2008

stende evne til at omforme det sydfranske samfund i sit eget billede. Archibald Lewis' bog fremlægger et overmåde omfattende konkret materiale, hvorimod der vil kunne rettes mange og væsentlige indvendinger mod hans argumentation. Først og fremmest er den mange steder for usammenhængende og upræcis. Mest vellykket er formodentlig forfatterens dokumentation af anvendelsen af *aprisio*-systemet (bosættelse på særlige vilkår af kolonister, oftest på nyopdyrket område), hvis udbredelse og betydning har været omstridt. Mindre præcis er analysen af den specielt sydfranske anvendelse af begreberne *beneficium* og *precarium*, som ifølge Lewis her ikke forbindes med militære eller administrative forpligtelser for indehaveren, men får karakter af forpagtning; uklart er det ligeledes, om forfatteren mener, at der opstår – formelt eller i praksis – nogen forbindelse af *beneficium* og *fidelitas*. Selvom vi således finder spor af karolingeriget og den fremvoksende feudalisme også i disse egne, er Archibald Lewis tilbøjelig til at mene, at de karolingiske magthavere – trods den genstridighed, de mødte i Aquitanien og Narbonnais – indrømmede hele området vidtstrakt autonomi og bevidst respekterede dets specielle former; han synes dog ikke at være i stand til at give en rationel forklaring af sit resultat, og under alle omstændigheder skal man sikkert være varsom med at overvurdere det karolingiske centralstyres muligheder for overhovedet at skabe en blot nogenlunde effektiv forvaltning eller kontrol med den lokale forvaltning.

Archibald Lewis' bog er på én gang overmåde stofmættet og overordentlig kontant; den tynges ikke af noget virkeligt forsøg på analyse, hverken i detaljen eller i helheden. Kendsgerningerne føjes i rækkefølge ind i en ramme, som i hvert fald for en umiddelbar betragtning giver en plausibel sammenhæng, men som også får ikke så lidt præg af geometrisk harmoni. Det betyder ikke, at Lewis' bog kan frakendes stof og synspunkter, som ved mere nærgående analyse kan vise sig frugtbare, men forfatterens ambitiøse interesse for helhed og mønstre i den historiske udvikling har nødvendigvis måttet foregå på bekostning af fordybelse og analyse.

E. LADEWIG PETERSEN

H.-J. BARTMUSS: Die Geburt des ersten deutschen Staates. Schriftenreihe des Instituts für deutsche Geschichte an der Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg, hrsg. v. L. Stern, Bd. 2. Berlin, VEB Deutsche Verlag der Wissenschaften, 1966. 294 s. 46 MDN.

Berettigelsen af denne afhandling beror udelukkende på forfatterens forsøg på at omfortolke den tyske statsdannelse i begyndelsen af det 10. århundrede på aktuelt, marxistisk grundlag. Forfatteren gennemgår meget omhyggeligt den hidtidige udforskning af dette område, og på en måde, som forekommer unødigt aggressiv. Specielt får de »borgerlige« og »klerikalt-imperialistiske« middelalderforskere på vestsiden af jerntæppet adskillige svovlduftende bredder. Alle hidtidige tolkningsforsøg manes i jorden, fordi borgerlige historikere efter forfatterens målestok i virkeligheden ikke er nået udover de middelalderlige historieskriveres horizon og problemstillinger; klerikalt-imperialistisk er den vesttyske efterkrigsforskning, fordi den har forsømt sine nationale opgaver for

kosmopolitiske abstraktioner. Ingen af disse banale og monotone klicheer kræver kommentar, og det er vel strengt taget også ligeegyldigt udenfor Tysklands grænser. En passant kan man notere sig, at dr. Bartmuss' gæld til betydelige forskere som Martin Lintzel, Carl Erdmann og Walther Schlesinger trods alt er endog meget betydelig.

Forfatterens egen tolkning af grundlæggelsen af det første tyske rige følger i virkeligheden kun meget lidt til, hvad man i forvejen har været bekendt med. Statsdannelsen beror for ham på den klassekamp-fortættede atmosfære under karolingerrigets opløsning og feudaliseringsprocessen. Kun denne situation betingede (og nødvendiggjorde), at den sachsiske stammehertug i samarbejde med landets middelstore feudalherrer og kirken, men i modsætning til de store og uregerlige vasaller, påtog sig rigets samling. Holdbarheden af dette overmåde doktrinære tolkningsforsøg afhænger helt af, om det uden videre lader sig gøre at opretholde forestillingen om feudalismen (med alle marxismens komplikationer af dette begreb) i den skikkelse, hvori salig Marx og Engels så den, og som Bartmuss uden forbehold accepterer. Dermed være ikke sagt, at mere afklaret eller mådeholden forskning fra marxistiske synspunkter ikke vil kunne aftvinge emnet synspunkter af væsentlig interesse.

E. LADEWIG PETERSEN

KNUD J. KROGH: Erik den Rødes Grønland. Sagatekster ved Hans Bekker-Nielsen. Nationalmuseet 1967. 187 s. Ill. og kort. 25,30 kr.

Et af de mest opsigtsvækkende nordbofund i Grønland blev gjort i 1961, da man stødte på en gravplads med spor af en bygning i K'agssiarsuk. Stedet var allerede i 1899 blevet identificeret med Erik den Rødes boplads, Brattahlid, og derfor satte man fra første færd fundet i forbindelse med sagaberetningen om kristendommens indførelse på Grønland. Heri hedder det at Eriks søn Leif på Olaf Tryggvasons bud bragte evangeliet til Grønland, hvor hans far var »langsom til at tage nogen Bestemmelse om at forlade sin Tro, men Thjodhild lod sig snart bevæge, og hun lod bygge en Kirke ikke ganske nær ved Husene; dette Huus blev kaldt Thjodhildes Kirke. Der holdt hun og de andre, som antog Christendommen, deres Bønner. Thjodhild vilde ikke, fra den Tid hun havde antaget Troen, have nogen Omgang med Erik; og dette var ham meget imod«. Da den nyfundne gravplads ligger næsten 200 m fra gården på Brattahlid, medens det normale er at kirkerne, både i nordbobygderne i Grønland og i Island, ligger i umiddelbar tilknytning til gårdene, har man identificeret bygningen med Thjodhildes kirke, idet man forestiller sig at den kun har været i brug i kort tid og derefter er blevet afløst af en ny kirke og kirkegård, som stadig kan påvises lige ved det sted, hvor bonden på Brattahlid lige fra vikingetiden har haft sin gård.

Endnu er fundet ikke videnskabeligt publiceret, men det har flere gange været omtalt i mere populær form (Jørgen Meldgaard: Nordboerne i Grønland, Søndagsuniversitetet 62, 1965, endvidere artikler i Skalk 1961, Naturens Verden årg. 44, Grønland 1964. J. Balslev Jørgensen i Skalk 1965 og K. J. Krogh i